



Dones de la República i la Guerra. Taller didàctic

Isabel Boj-Cullell* 

Correspondència: isabelboj@ub.edu

Maria Feliu-Torruella* 

Correspondència: mfeliu@ub.edu

Gemma Sebares-Valle* 

Correspondència: g.sebares@ub.edu

Annie Wilson-Daily* 

Correspondència: awilson@ub.edu

David Íñiguez-Gràcia* 

Correspondència: diniguez@ub.edu

* Departament de Didàctiques Aplicades
Universitat de Barcelona

Enviado: 15/03/2022

Aceptado: 02/05/2022

Resum: El treball presenta un taller sobre dones que van tenir un protagonisme rellevant durant el període de la II república i la Guerra Civil espanyola. El llistat es centra en 26 casos dels més diversos camps culturals i professionals. La voluntat es fer una aproximació senzilla però efectiva a aquestes persones. El taller està destinat a alumnes d'ensenyament secundari i, a criteri del docent o a iniciativa dels alumnes pot ser ampliat i matitzat tant com es vulgui.

Paraules clau: Guerra Civil espanyola; Segona República; Dones; Taller didàctic; Ensenyament Secundari Obligatori.

Abstract: The work presents a workshop on women who played a significant role during the period of the Second Republic and the Spanish Civil War. The list focuses on 26 cases from the most diverse cultural and professional fields. The will is to make a simple but effective approach to these people. The workshop is intended for secondary school students and, at the discretion of the teacher or at the initiative of the students, it can be expanded and nuanced as much as desired.

Keywords: Spanish civil war; Second Republic; Women; Didactic workshop; Secondary Education.

Introducció

A Catalunya i al llarg del període republicà, entre 1931 i 1939, les dones van assolir un protagonisme ascendent. La II República espanyola va donar el dret de vot a les dones l'1 d'octubre de 1931, i les dones van votar per primera vegada a les eleccions generals a Corts del 19 de novembre de 1933. Amb l'ascens de la democràcia les dones van anar destacant en tots els camps: intel·lectual, laboral, universitari, cultural, polític... En arribar la Guerra del 1936-1939 les dones van participar amb coratge al front i a la rereguarda i van obtenir un protagonisme determinant en la defensa de la democràcia. A Catalunya i al llarg del període 1931-1939 moltes dones esdevingueren rellevants per les seves aportacions, la següent activitat en presenta algunes d'elles.

El desenvolupament del taller és molt simple, però prou efectiu. Es tracta de correlacionar fotografies personals, imatges d'activitats i biografies, a partir de cadascun dels codis dels elements. Els alumnes poden utilitzar tots els mitjans d'informació o documentació que considerin per resoldre les qüestions que planteja el taller.

Desenvolupament del taller didàctic

Identifiqueu Qui és qui

Ens aproximem a algunes dones rellevants del període de la República, disposem de tres documents:

- 1. Un llistats amb el nom de 26 dones i una breu biografia de cadascuna.
- 2. Una fotografia amb una pista que ajudarà a saber de qui es tracta. Cada fotografia està identificada amb una lletra.
- 3. Una fotografia o document relacionada amb la seva vida i amb una pista orientativa. Cada imatge està identificada amb un número.

Es tracta de relacionar cadascun dels personatges amb la seva fotografia, i també amb la fotografia de relació que li correspon. Així, en el nostre quadern o full de treball posarem el nom, la lletra de la foto, i el número de la imatge relacionada. Quan disposeu de temps lliure mireu de conèixer més a fons les aportacions d'aquestes persones.

Llistat de dones

Margarida Abril i González

Argentona 1910-Mataró 2003. Dirigent obrera. Va treballar al tèxtil, a la fàbrica de Can Colomer de Mataró. Esdevingué líder de la Joventut Socialista Unificada (JSU), organització vinculada al PSUC (Partit Socialista Unificat de Catalunya). Durant la guerra va crear el moviment "Dona Jove" i va dirigir el diari *La Rambla*. En acabar el conflicte es va exiliar a França. Va retornar el 1943 per reorganitzar el PSUC en la clandestinitat. Va tornar a França el 1946. El 1975 va poder tornar a Catalunya.

Lola Anglada i Sarriera

Barcelona 1892-Tiana 1984. Dibuxant, il·lustradora i narradora infantil. La seva obra va ser extraordinàriament àmplia i està present en el MNAC i altres museus de Catalunya. Va ser una persona compromesa amb els valors democràtics i la causa independentista. Durant la Guerra Civil va col·laborar amb el Comissariat de Propaganda de la Generalitat. Va crear el personatge "El més petit de tots" que durant la Guerra esdevingué un símbol de resistència i d'identitat nacional.

Clementina Arderiu i Voltas

Barcelona 1889-Barcelona 1976. Poetessa. Autora d'una poesia molt treballada en la què dominen temes com la fe, l'amor, l'alegria, la condició femenina o la mort. Els seus poemes tendeixen a una idealització de la vida quotidiana. Es va casar el 1916 amb el poeta Carles Riba. El 1938, en plena guerra va obtenir el Premi Folguera per la seva obra *Sempre i ara*. En acabar el conflicte va marxar a l'exili. Va tornar a Catalunya el 1943.

Aurora Bertrana i Salazar

Girona 1982-Berga 1974. Escriptora i violoncel·lista. Va estudiar a Ginebra, a la Facultat de Lletres i a l'Institut Dalcroze de música. Va viatjar i viure a les illes de la Polinèsia francesa. Va escriure llibres de viatges i nombrosos articles, que es van publicar a Catalunya, i en els quals es posava de relleu la llibertat de les dones polinèsies. Una de les seves obres més rellevants publicada el 1933, va ser *Paradisos oceànics*. El 1937, en plena guerra, esdevingué redactora en cap de *Companya*, revista femenina del PSUC. Es va exiliar a Suïssa i va poder tornar a Catalunya el 1950.

Dolors Canals i Farriols

Barcelona 1913-Barcelona 2010. Pedagoga, metgessa i biòloga. En començar la Guerra Civil va ser nomenada cap de les Guarderies de Guerra de Catalunya. Des del seu càrrec va desenvolupar un extraordinari projecte educatiu per a les nenes i nens de 0 a 6 anys. En acabar la guerra es va exiliar i va residir a New York, on va col·laborar en el muntatge de guarderies de guerra tot replicant l'experiència catalana. Tornà a Catalunya el 1976 i va crear el *Centre 0-3 de Barcelona de documentació, recerca i formació professional* de la Diputació de Barcelona.

Montserrat Capdevila Oriola

Cabestany 1905-Barcelona 1993. Matemàtica. Llicenciada a la Universitat de Barcelona i doctorada a la Universitat Central de Madrid. Catedràtica d'Institut. El 1931 esdevingué professora d'Astronomia General i Física de la Universitat de Barcelona. Va ser la primera matemàtica que va arribar a professora universitària. La seva carrera investigadora quedà escapçada per la guerra Civil. Després de la guerra va patir un procés de depuració i es va haver d'incorporar a l'ensenyament secundari. Es va jubilar com a catedràtica de l'IES Jaume Balmes.

Neus Català i Pallejà

Els Guiamets 1915-Els Guiamets 2019. Activista antifeixista i militant del PSUC. Durant la guerra es va diplomiar en infermeria, el 1937. En la retirada de 1939 va travessar la frontera amb 180 nens orfes. A França va col·laborar amb la Resistència, però va ser detinguda pels nazis el 1943. El 1944 va ser deportada al camp d'extermini de Ravensbrück, on va treballar en la indústria d'armament. El seu grup va desenvolupar activitats de sabotatge que van malmetre pertrets i maquinària de guerra dels nazis. Va sobreviure al captiveri i es va instal·lar a França on va continuar desenvolupant activitats contra la dictadura franquista.

Carme Claramunt i Barot

Roda de Berà 1897-Sant Adrià de Besòs 1939. Primera dona afusellada al Camp de la Bota. Va ser militant d'Estat Català i d'Esquerra Republicana de Catalunya. Uns veïns la van denunciar per les seves simpaties polítiques i per que volien aconseguir l'usdefruit d'uns locals. Va ser detinguda el 13 de març de 1939 i jutjada en consell de guerra el 27 del mateix mes. Van dir que el delicte era de "rebel·lió militar" i la van condemnar a mort. Va quedar confinada a la Presó de Dones de les Corts. Franco va autoritzar l'execució i va ser afusellada al Camp de la Bota la matinada del 18 d'abril de 1939.

Mari Pepa Colomer i Luque

Barcelona 1913-Surrey, Anglaterra, 2004. Primera aviadora catalana. Va estudiar a l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona. Tanmateix va decidir dedicar-se a l'aviació. El 1931, amb 18 anys, va obtenir la llicència de pilot. Va treballar en l'entorn de l'aviació civil i en esclatar la guerra va formar part de l'Escola de Pilots de la Generalitat de Catalunya. Es va dedicar a formar pilots de guerra. Va desenvolupar múltiples missions de patrullatge costaner, d'enllaç i d'evacuació de ferits. En acabar la guerra es exiliar al Regne Unit.

Margarida Comas i Camps

Alaior 1892-Exeter 1973. Biòloga, pedagoga i professora de la Universitat de Barcelona. Va fer estudis de magisteri, i posteriorment es va llicenciar i doctorar en biologia. Va treballar a l'escola Normal de Tarragona i va fer estades de formació a la Sorbona. El 1933 esdevingué sots-directora de l'Escola Normal de la Generalitat i professora de Pedagogia de la Universitat Autònoma de Barcelona. A l'Escola d'Estiu de 1935 va presentar la ponència «Bases per a l'ensenyament de les ciències naturals». El 1937 es va desplaçar a Anglaterra per fer tasques de propaganda antifeixista i per fer-se càrrec de l'educació de les nenes i nens refugiats. Va romandre exiliada al regne Unit on va exercir com a professora de biologia a la Dartington Hall School de Devon.

Patience Darton

Orpington 1911-Madrid 1996. Infermera anglesa. Amb fortes conviccions de justícia social es va incorporar a les Brigades Internacionals el febrer de 1937. Va servir en diferents hospitals de sang i va tenir una participació destacada en la Batalla de l'Ebre en la qual va morir el seu company Robert Aaquist. Va ser una persona estimadíssima pels soldats ferits. Va ser evacuada el setembre de 1938 quan les Brigades Internacionals van ser dissoltes. Durant la II Guerra Mundial va donar assistència als refugiats i en acabar el conflicte es va incorporar a l'Agència de Socors i Rehabilitació de les Nacions Unides

Elisabeth Eidenbenz

Wila, Zuric, Suïssa 1913-Zuric 2011. Mestra i infermera. El 1938 es va traslladar a Burjassot com a voluntària de l'Associació d'Ajuda Suïssa als Nens Víctimes de la Guerra, per treballar en favor de la República. Col·laborà en tasques d'ajuda humanitària i l'any 1939 passà a França. Aprofitant els recursos de l'Associació d'Ajuda Suïssa va crear, al poblet d'Elna, la Maternitat Suïssa, per donar assistència a les dones embarassades, refugiades republicanes, procedents dels camps de concentració, també va tractar moltes dones jueves que fugien de l'ocupació nazi. Tot plegat la Maternitat d'Elna va salvar més de 600 nens.

María Folch i Pi

Barcelona 1916-Barcelona 2010. Editora. Va estudiar Filosofia i lletres, va ser la primera dona que es va afiliar al Bloc Obrer i Camperol, partit revolucionari procedent del Partit Comunista Català. En acabar la guerra es va exiliar a Santo Domingo i a Mèxic. Va col·laborar en la revista *Quaderns de l'Exili* i va treballar per l'editorial Club Editor. El 1948 va poder tornar a Catalunya i va compaginar les tasques editorials amb la docència a un institut de secundària. Entre altres va editar treballs del seu marit, Joan Sales.

Carmen Karr i Alfonsetti

Barcelona 1865-Barcelona 1943. Periodista i escriptora, promotora del feminisme a la Catalunya de principis del segle XX. Va ser una de les intel·lectuals més potents del seu temps. Va exposar les seves idees a la revista *Feminal*, suplement de la *Il·lustració Catalana*. Quan va esclatar la Primera Guerra Mundial esdevingué presidenta del Comitè Femení Pacifista de Catalunya. En el context de la República va continuar lluitant en favor dels drets de les dones i va reclamar directament al president Macià el vot femení. L'esclat de la Guerra Civil i de la Segona Guerra mundial la van afectar profundament.

Rosa Leveroni i Valls

Barcelona 1910-Cadaqués 1985. Escriptora. El 1930 va acabar els seus estudis a l'escola de Bibliotecàries de Barcelona. Posteriorment es va llicenciar en Filosofia i Lletres. El 1938, en plena Guerra Civil va publicar el seu primer llibre: *Epigrames i cançons*, que va ser prologat per Carles Riba. En la postguerra la seva activitat de resistència cultural esdevingué rellevant. Va treballar amb Carles Riba exercint d'enllaç entre el poeta exiliat i els resistents de l'interior. Va guanyar els Jocs Florals de Londres del 1947 i de París del 1948.

Frederica Montseny i Mañé

Madrid 1905-Tolosa del Llenguadoc 1994. Líder anarquista, política i escriptora. Va néixer i créixer a redós d'una família llibertària. Va ser militant de la CNT i de la FAI. La seva obra literària compren articles de premsa, assaigs i novel·les. En començar la Guerra Civil esdevingué dirigent dels sectors anarquistes individualistes del sindicalisme català i va ocupar llocs de responsabilitat en el Comitè Regional de la CNT. Va ser la primera dona ministressa. Es va fer càrrec del nou Ministeri de Sanitat i Assistència Social del govern de la República espanyola. El febrer de 1939 va marxar a França exiliada.

María Luz Morales Godoy

A Corunha 1890-Barcelona 1980. Periodista i escriptora. Va estudiar a l'Institut de Cultura de la Dona. Va iniciar la seva carrera dirigint la revista *El Hogar y la Moda*. El 1923 començà a col·laborar amb *La Vanguardia*, utilitzant un pseudònim masculí. Entre el 1926 i el 1931 també va col·laborar amb el diari *El Sol* de Madrid. El juliol del 1936, en plena revolució l'assemblea de treballadors de *La Vanguardia* li va demanar que exercís la direcció del diari. Es va mantenir en el càrrec fins el febrer de 1937. En acabar la guerra va ser detinguda i empresonada. Tanmateix el 1943 va continuar la seva activitat com escriptora tot col·laborant amb l'Editorial Salvat. El 1948 va poder tornar a exercir com a periodista al *Diario de Barcelona*; *Lecturas* y *Fotogramas*.

Anna Murià i Romaní

Barcelona 1904-Terrassa 2002. Escriptora. Va estudiar a l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona entre el 1918 i el 1924, i va complementar la seva formació a l'Ateneu Enciclopèdic Popular. Va militar a Acció Catalana i a Esquerra Republicana de Catalunya. Durant la Guerra Civil va treballar com a funcionària de la Generalitat i va exercir com a secretària de la Institució de les Lletres Catalanes. Va col·laborar en publicacions com *La Dona Catalana*; *La Rambla* i *La Nau*. En acabar la guerra es va exiliar a França on va conèixer al poeta Agustí Bartra, amb qui va conviure. Després de diferents viatges es van instal·lar a Mèxic el 1941. El 1970 va tornar a Catalunya i va col·laborar amb les revistes infantils *Cavall Fort* i *Tretzevents*.

Teresa Pàmies i Bertran

Balaguer 1919-Granada 2012. Escriptora i activista política. Als 17 anys es va incorporar a les joventuts del PSUC. Va impulsar l'Aliança Nacional de la Dona Jove i va col·laborar amb la revista *Juliol*. Després de l'ocupació de Catalunya va passar a França i a Mèxic com exiliada. El 1947 va anar a l'Europa de l'Est per treballar en les emissions antifranquistes de les ràdios de Belgrad i Praga. El 1971 va tornar a Catalunya per rebre el premi Josep Pla, atorgat al seu llibre: *Testament a Praga*. La major part de la seva obra literària la va escriure a Catalunya a partir del 1974.

Aurora Picornell i Femenias

Ciutat de Mallorca 1912-Porreres 1937. Sindicalista i revolucionària. Va iniciar la seva activitat reivindicativa el 1931 organitzant el sindicat de Sastresses de Balears, després va militar a la Federació Balear del PCE. Es va centrar en la defensa dels drets de la dona treballadora i va publicar més de 20 articles a la revista *La nostra paraula*. El 19 de juliol de 1936 la van capturar els feixistes. Va ser conduïda a la Presó Provincial i després a la Presó de Dones on va romandre uns mesos. La nit de reis de 1937 va ser torturada i afusellada a Porreres amb altres dones sindicalistes, les denominades "Roges del Molinar"

Mercé Rodoreda i Gurguí

Barcelona 1908-Girona 1983. Escriptora. Va estar vinculada al barri de Gràcia. Començà a escriure a partir del 1929. El 1932 va publicar la primera novel·la: *Soc una dona honrada?* El 1934 va publicar *Del que hom no pot fugir*. A partir d'aquí la seva producció va ser continuada. Durant la Guerra Civil va treballar com a correctora en el Comissariat de Propaganda de la Generalitat. El 1937 va obtenir el premi Joan Crexells de narrativa per la seva obra *Aloma*. El 1939 va marxar cap a l'exili on va patir vicissituds complexes. Tanmateix no va parar de produir fins a la seva mort. El 1959 va escriure *Colometa*, que seria editada el 1962 com *La plaça del Diamant*. Aquesta va ser la seva obra més coneguda.

Ignasia Salvans i Casas

Manresa 1906-Barcelona 1970. Metgessa-ginecòloga i farmacèutica. Va començar els estudis de medicina el 1925. Durant la carrera esdevingué col·laboradora de la càtedra de microbiologia del Dr. Jaume Ferran i Clua. Durant els anys 30 va ser ajudanta d'Histologia i Anatomia Patològica de la Facultat de Medicina. Després de la guerra el seu interès es va centrar en ginecologia i obstetrícia. El 1956 esdevingué cap clínic de l'Equip de Ginecologia de l'Hospital Vall d'Hebron.

Rosa Sensat i Vila

El Masnou 1873-Barcelona 1961. Mestra. Va estudiar magisteri a la Normal de Barcelona i va connectar amb els moviments pedagògics progressistes de l'Escola Nova tot defensant una educació pròxima a la natura i basada en l'experimentació. El 1914 va posar en marxa el projecte de l'Escola del Bosc a Barcelona, la primera escola pública, obertament renovadora. El 1931 amb l'arribada de la República se li va demanar que dirigís el grup escolar Milà i Fontanals ubicat al Raval, el barri més pobre de Barcelona. Durant la guerra va gestionar amb eficàcia el grup. En acabar el conflicte va ser expedientada i depurada i se li va negar la paga de jubilació.

Dolors Vives i Rodon

Valls 1909-Barcelona 2007. Pilot i pionera de l'aviació. "Lolita" va estudiar a l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona i va exercir com a professora de piano. El seu pare, un advocat d'idees avançades, la va fer sòcia del Club Aeri Popular de Barcelona. El novembre de 1933 va començar l'aprenentatge com a pilot. En començar la guerra va ser mobilitzada com alferes. Va tenir una gran amistat amb Pepa Colomer instructora de pilots militars. Efectuà múltiples missions de patrulla militar per la costa i també va tenir responsabilitats a l'aeròdrom Canudas al Prat.

Simone Weil

París 1909-Ashford 1943. Filòsofa, activista política i miliciana. Filla d'una família jueva va estudiar filosofia i literatura clàssica. Als 19 anys va ingressar a l'Escola Normal Superior de París. Un cop graduada va impartir docència en diferents liceus. Tanmateix la seva inquietud social la va empènyer a deixar la docència i durant el 1934 i 1935 va entrar a treballar, com a obrera, a la fàbrica Renault. En esclatar la Guerra Civil espanyola es va desplaçar a Barcelona i es va enrolar com a miliciana en la Columna Durruti. Durant la Segona Guerra Mundial va fer costat, fins el 1943, a la França Lliure del general Charles de Gaulle. Va aprofundir en les filosofies pacifistes, però la seva vida quedà trucada per la tuberculosi. Va morir el 1943 amb 34 anys.

Margarida Xirgu i Subirà

Molins de Rei 1888-Montevideo 1969. Actriu. Va començar la seva activitat com actriu al teatre Romea de Barcelona, assolint el seu primer èxit amb la representació de *Mar i Cel* de Guimerà. Va efectuar repetides gires internacional a Sud-Amèrica, i també va actuar a Madrid, des del 1914. El 1926 va conèixer a Federico Garcia Lorca, amb el qual va establir una important col·laboració tot estrenant les seves obres. El gener de 1936 va començar el seu quart viatge a Amèrica, l'havia d'acompanyar Garcia Lorca, però en el darrer moment ell va declinar d'integrar-se a la gira. L'esclat de la guerra i l'assassinat de Federico els va viure des de l'estranger. Fortament trasbalsada es va dedicar a promoció de les obres de Lorca. En acabar la guerra va romandre a l'exili, i ja per sempre més va fixar la seva residència a Montevideo.

Fitxes de les dones

1. Amant de llocs llunyans

2. Científica i mestra

3. Antifeixista, sempre

4. Escriptora i periodista

5. Dirigent del PSUC

6. Directora d'un diari

7. Afusellada de matinada

8. Revolució a Mallorca

9. Matemàtica i astronoma

10. La segona aviadora

11. La primera ministressa

12. La primera aviadora

13. Il·lustradora

TALLER - 6.1

14. Precedent del feminisme

15. Una infermera suïssa

16. Metgesa ginecòloga

17. Planificadora d'escoles bressol

18. Referència de mestres

19. Obrera i revolucionària

20. Miliciana i filòsofa

21. Revolucionària i editora

22. Poesies i contes

23. Poetessa, sempre i ara

24. Una gran actriu

25. Una veïnade Gràcia

26. Brigadista Internacional

TALLER - 6.2

Fitxes de documents

A. Un diari del PSUC
la rambla
HO PASARAN I NO PASARAN!
Als sectors del Centre com en tots els altres sectors, la lluita esdevé francament favorable als defensors de la República

B. Una dona a la Vanguardia
LA VANGUARDIA

C. Una crònica d'un temps
TOMÀS I TERESA PÀMIÉS
TESTAMENT A PRAGA
LIBRES a mi

D. Presonera a Ravensbruck

E. Del Bloc a l'edició
BOC
TREBALLADORS!
VOTEU LA CANDIDATURA DEL BLOC OBRER I CAMPEROL

F. El més petit de tots, un símbol nacional

G. Lolita, ales amunt

TALLER - 6.3

H. Guarderies de guerra

I. Paradisos a la Polinèsia

J. Malgrat la guerra
ROSA LEVERONI
EPIGRAMES I CANÇONS
Crònica i dibuix de CARLES RIBA
GUSTAU GILI - Editor - BARCELONA

K. Camp de la Bota
Parapet de les executades i executats.
1939-1952

L. Nit de Reis
Aurora Picornell i Femenias va néixer l'1 d'octubre de 1912 al Molinar. Fou militant luterana, feminista, republicana i comunista durant la Segona República. La nit del 5 de gener de 1937 va ser assassinada per les autoritats colpistes al cementiri de Pereres juntament amb les seves companyes Catalina Flaquer, Antònia Pascual, Maria Pascual i Belarmina González.
Palma, 2019

M. Una maternitat a Elna

M. La fi dels versos

N. Ciències i didàctica 1935

O. Una revista de dones

P. Una aviadora del 1931

Q. Gràcia, la plaça del diamant

R. Ministressa de la CNT

S. L'escola del bosc

T. Treballant amb el Dr. Ferran i Clua

U. Lluitant a la columna Durruti

V. Escut de l'institució de les Lletres Catalanes

W. Bona amiga d'en Federico

X. Aula de matemàtiques, Universitat de Barcelona

Y. Una infermera al front

TALLER - 6.4

Finaçament

Desarrollo de perspectivas críticas a partir del patrimonio del conflicto en la formación de profesorado. PID2020-118615RB-I00. Convocatòria d'ajuts del Programa Estatal d'Investigació, Desenvolupament i Innovació Orientada als reptes de la Societat. Modalitat Reptes, Ministerio de Ciencia e Innovación (MICINN).

Autoria: El present treball ha estat conceptualitzat i escrit per Isabel Boj-Cullell, Maria Feliu-Torruella, Gemma Sebares-Valle, Annie Wilson-Daily, David Íñiguez-Gràcia. Els autors han llegit i estan d'acord amb la versió del manuscrit.

Conflictes d'interès: Els autors declaren no tenir cap conflicte d'interès.

Copyright: © 2022 dels autors. Presentat per a una possible publicació d'accès obert sota els termes i condicions de la llicència Creative Commons Attribution (CC BY) (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).